

دستور العمل
احداث و توسعه پایانه‌های صادراتی
محصولات کشاورزی

معاونت توسعه بازرگانی
دفتر توسعه صادرات - دفتر صنایع غذایی

مقدمه:

تاکنون مفاهیمی همچون پارک‌های توسعه صادرات، مناطق آزاد تجاری-صنعتی، شرکتهای مدیریت صادرات، واحدهای صادراتی، مناطق پردازش صادرات، خوشه‌های صادراتی، بنادر خشک و سایر مدل‌های مشابه، با هدف توسعه صادرات و بهبود فرآیند صادرات مورد توجه قرار گرفته‌اند. در این راستا پایانه صادراتی جدیدترین مدل ارائه شده جهت توسعه صادرات در کشور است که مورد حمایت دولت می‌باشد. با توجه به سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی بخش خصوصی به عنوان مجری پایانه‌های صادراتی در نظر گرفته شده و در راستای توانمندسازی بخش خصوصی کشور در حوزه صادرات، نقش دولت صرفاً نظارتی و حمایتی می‌باشد و کلیه تعاملات دولت با بخش خصوصی و متقاضیان احداث پایانه صادراتی در قالب دستورالعمل حمایت از احداث و توسعه پایانه‌های صادراتی محصولات کشاورزی کشور خواهد بود.

پایانه صادراتی یکی از مهمترین زیر ساخت‌های تخصصی تجارت در زمینه صادرات کالا و محصولات است که با متمرکز نمودن خدمات صادراتی نظیر دفاتر تجاری، گمرک، بیمه، استاندارد، قرنطینه، شرکت‌های حمل و نقل و خدمات سورتینگ، بسته‌بندی، توزین، انبار، سردخانه و... و همچنین با ایجاد بستری مناسب برای آماده‌سازی محصولات کشاورزی با مزیت رقابتی و رعایت استانداردهای داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی تولیدات داخلی و نیز شناسایی و معرفی تجار احداث می‌گردند. پایانه‌های صادراتی مراکز مشخصی برای نهائی نمودن و تسهیل در امر صادرات و کاهش هزینه‌های فرآیند صادرات می‌باشند. هدف اصلی از احداث پایانه‌های صادراتی ایجاد هماهنگی و ارتباط تنگاتنگ بین نظام‌های تولید، توزیع و صادرات است. این پایانه‌ها دخالتی در تولید نداشته و صرفاً با نظارت بر فرآیند صادرات و ایجاد مکانیسم بازار رسانی مناسب، توسعه صادرات کشور را در پی خواهد داشت. البته رعایت موازین صادراتی محصولات کشاورزی در اینگونه پایانه‌ها می‌تواند الگوی مناسبی در جهت تولید صادرات محور با توجه به رعایت سلايق و نیازهای بازارهای هدف صادراتی برای تولید کنندگان کشور باشد.

اسناد بالادستی:

❖ سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی:

با توجه به سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، بخش خصوصی به عنوان مجری احداث و توسعه پایانه‌های صادراتی در نظر گرفته شده و نقش دولت صرفاً نظارتی و حمایتی می‌باشد و کلیه تعاملات دولت با بخش خصوصی و متقاضیان، در قالب دستورالعمل حمایت از احداث و توسعه پایانه های صادراتی کشور خواهد بود.

❖ قوانین، مقررات:

• قانون تمرکز وظایف و اختیارات وزارت جهاد کشاورزی:

ماده ۱ بند (ج) آئین نامه اجرایی قانون تمرکز وظایف و اختیارات وزارت جهاد کشاورزی (مصوب سال ۱۳۹۲) موضوع توسعه صادرات محصولات و کالاهای کشاورزی دارای مزیت صادراتی.

• قانون برنامه ششم توسعه کشور:

ماده ۳۱ بندهای (ذ، ر) و بند (الف) ماده ۳۳

• قانون افزایش بهره وری:

- ماده ۲ (بند ب) قانون افزایش بهره وری:

به منظور "انجام فعالیت‌های مهندسی و تأمین زمینه های افزایش ارزش افزوده و ارتقاء بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی"

- ماده ۶ قانون افزایش بهره وری:

"دولت مکلف است وظایف تصدی‌گری خود در خصوص اقدامات اجرایی خریدهای تضمینی، تهیه و توزیع کلیه نهاده‌های تولید، اقدامات اجرایی خرید، انبارداری و توزیع اقلام موردنیاز تنظیم بازار، اداره کشتارگاه‌ها، آزمایشگاه های گیاهی و دامی (به جز آزمایشگاه های مرجع به تشخیص وزارت جهاد کشاورزی و تصویب هیأت وزیران)، انبارها، سیلوها، سردخانه‌ها، صنایع تبدیلی و تکمیلی، امور اجرایی آموزشی، ترویجی و بیمه‌گری را متناسب با وظایف و اختیارات هر تشکل، به تشکل های موضوع مواد (۲) و (۵) این قانون، مطابق با قوانین و مقررات مربوط واگذار نماید."

اصطلاحات و تعاریف:

وزارت: وزارت جهاد کشاورزی

پایانه صادراتی:

منظور از پایانه صادراتی مجتمع‌هایی است که امکانات، تأسیسات و تجهیزات لازم برای تسهیل و تسریع در امر صادرات را به طور متمرکز و یکپارچه فراهم نمایند.

پایانه صادراتی عام:

منظور از پایانه صادراتی عام پایانه‌ای است که ارائه خدمات به تمامی کالاهای صادراتی کشاورزی را پوشش داده و خدمات عمومی مورد نیاز را به صادرکنندگان بخش کشاورزی ارائه می‌نماید و ترجیحاً در مجاورت مرزهای خروجی احداث شود.

پایانه صادراتی تخصصی:

منظور از پایانه صادراتی تخصصی پایانه‌ای است که خدمات لازم و تخصصی به صادرکنندگان یک یا چند محصول تولیدی و صادراتی مشابه و خاص (گروه کالایی) را ارائه می‌نماید. این گونه پایانه‌ها با توجه به پتانسیل استان و یا منطقه شکل می‌گیرند.

بخش غیر دولتی:

مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی از نظر ماده ۵ قانون محاسبات عمومی کشور، واحدهای سازمانی مشخصی هستند که با اجازه قانون به منظور انجام وظایف و خدماتی که جنبه عمومی دارد، تشکیل شده یا می‌شود.

بهره برداران:

منظور از بهره‌برداران، کلیه صادرکنندگان، واحدهای تولیدی، خدماتی و کشاورزان می‌باشند.

نمایشگاه:

عبارتست از یک فضای اقتصادی ویژه که در آن عرضه‌کنندگان در مدتی معین نسبت به ارائه توانمندی‌های خویش مبادرت می‌نمایند و بازدیدکنندگان می‌توانند با فعالیت‌های سازمان یافته و هماهنگ به مبادله کالا، خدمات و اطلاعات اقدام کنند.

شرکت‌های تجاری:

شرکت‌هایی که سهام یا مالکیت آنها صد در صد متعلق به بخش خصوصی یا تعاونی باشد.

خدمات مشاوره‌ای:

عبارت است از ارائه هر نوع مشاوره، راهنمایی و آموزش در امور فنی، تولیدی، اداری، بازرگانی، مالی و سایر امور مربوط به صادرات و همچنین نظارت فنی بر فرآیند صادرات و صنایع وابسته.

شرکتهای حمل و نقل:

شرکت‌هایی هستند که پس از اخذ مجوز نسبت به حمل، تامین، توزیع و پخش در سطح ملی فعالیت می‌نمایند.

شرکت‌های بازرسی دارای صلاحیت:

اشخاص حقیقی یا حقوقی که به منظور بازدید و کسب اطلاعات معینی از یک یا چند فعالیت و یا کالا پروانه بازرسی دریافت می‌نمایند.

بازرسی:

شخصی حقیقی یا حقوقی است که از وزارت جهاد کشاورزی به منظور بازدید و نظارت بر اجرای قوانین و ضوابط در این دستورالعمل تعیین می‌شود.

بانک عامل:

منظور سرویس دهنده مالی که انجام معاملات بر خط آنلاین را بر پایه اسناد اعتباری تایید، نگهداری، پرداخت و تضمین نماید.

بیمه:

براساس قانون بیمه مصوب ۱۳۱۶/۲/۷ طبق ماده ۱، بیمه عبارت است از عقدی که بموجب آن یک طرف (بیمه گر) تعهد می‌کند در ازاء پرداخت وجه یا وجوهی از طرف دیگر (بیمه گذار) در صورت وقوع یا بروز حادثه خسارت وارده بر او را جبران نموده یا وجه معینی را بپردازد. متعهد را بیمه گر، طرف تعهد را بیمه گذار و وجهی را که بیمه گذار به بیمه گر می‌پردازد حق بیمه و آنچه را که بیمه می‌شود موضوع بیمه نامند.

سامانه الکترونیکی:

سامانه عرضه و فروش الکترونیکی، یک بازار فروش مجازی است که خریداران و عرضه کنندگان برای مبادله اطلاعات درباره پیشنهادها، محصولات و خدمات و برای مذاکره و انجام معاملات تجاری یکدیگر را ملاقات می‌کنند. سامانه الکترونیک شامل طیف گسترده‌ای از فعالیتها و تخصص‌ها از جمله امنیت در معاملات، اعتماد و اعتبار در معاملات، قانون گذاری، مکانیزم پرداخت، چگونگی تبلیغات، کاتالوگ‌های الکترونیکی، حضور واسطه‌ها، عملکرد فروشگاههای چند رسانه‌ای و ... است.

خدمات رفاهی:

شامل زیرساخت‌های اقامتی، تامین سوخت و تجهیز تعمیرگاه‌ها و مراکز ورزشی و تفریحی دفاتر مجتمع و شرکت‌های صادراتی و می‌باشد.

اهداف احداث و توسعه پایانه های صادراتی:

- شناسایی و توسعه بازار هدف و استفاده از ظرفیت‌های پیش بینی شده در واحدهای تجاری.
- اعمال و اصلاح استانداردهای فنی و زیست محیطی در صادرات محصولات کشاورزی.
- تحریک، تضمین بازار و توسعه صادرات محصولات کشاورزی در استان های کشور.
- ظرفیت رسانی واحدهای تولیدی و توسعه واحدهای موجود و ایجاد واحدهای جدید.
- ایجاد زیرساخت های تخصصی و ارائه خدمات صادراتی نظیر حمل و نقل، گمرک، بیمه و استاندارد.
- کاهش هزینه های پنهان فرآیند صادرات و خدمات عمومی.
- تامین امکانات مناسب جهت استقرار دفاتر سازمان های مرتبط دولتی و تشکل‌های مرتبط از قبیل: گمرک، بانک، استاندارد، قرنطینه، شرکت های حمل و نقل، اتاق بازرگانی، شرکت های بیمه و شرکت‌های بازرسی
- تامین زیرساخت تجارت بین المللی با استقرار صادرکنندگان داخلی و خریداران خارجی.
- تامین زیرساخت‌ها و تجهیزات تخلیه، بارگیری و حمل و نقل و خدمات مورد نیاز برای صادرات کالا.
- ارائه خدمات رفاهی و بهداشتی، اداری و مالی.
- وجود سالن‌های گردهمایی و نمایشگاه جهت نمایش، تبلیغ و عرضه محصولات کشاورزی.
- وجود امکانات جهت بسته‌بندی کالاهای صادراتی.
- وجود امکانات نگهداری کالاهای فاسد شدنی.

اولویت های استقرار:

الف. مناطق آزاد و ویژه اقتصادی

ب. شهرک‌های صنعتی و صنفی

ج. اراضی ملی و دولتی

د. اراضی دیم کم بازده

ر. اراضی فاقد منابع آب کافی برای کشاورزی.

تبصره ۱: اولویت صدور موافقت اصولی پایانه صادراتی با تشکل‌های صادراتی، شرکت‌های سهامی عام و خاص، تعاونی‌های تخصصی بخش کشاورزی می باشد.

تبصره ۲: دستگاه‌های اجرایی مرتبط با احداث پایانه‌های صادراتی محصولات کشاورزی عبارتند از: وزارت راه و شهرسازی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران سازمان امور اراضی وزارت جهاد کشاورزی، سازمان حفظ نباتات کشور، گمرک جمهوری اسلامی ایران، سازمان استاندارد، سازمان آب و فاضلاب استانها،

تبصره ۳: منابع جهت احداث پایانه‌های صادراتی محصولات کشاورزی عبارتند از: آورده نقدی متقاضی، صندوق توسعه ملی، تبصره ۱۸ ماده واحده قانون بودجه کشور، منابع داخلی بانک‌ها

دامنه کاربرد:

دامنه کاربرد این فرآیندها شامل وزارت جهاد کشاورزی، تجار، اتحادیه‌ها، تشکل‌های صنفی، شرکت‌ها، تولیدکنندگان بخش کشاورزی، صادرکنندگان، فروشندگان و توزیع‌کنندگان، بهره‌برداران و غیره می باشد.

مسئولیت و اختیار:

ابلاغ این سند با اعضاء وزیر محترم جهاد کشاورزی و مسئولیت نظارت و حسن اجرای این دستورالعمل به عهده دفتر توسعه صادرات معاونت توسعه بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی می باشد. در این راستا دو کارگروه ملی و استانی با وظایف و ترکیب ذیل تشکیل می گردد.

➤ کارگروه ملی احداث و توسعه پایانه صادراتی:

وظایف کارگروه ملی: بررسی گزارشات ارسالی از سوی کارگروه استانی و صدور مجوز موافقت اصولی، مجوز احداث و پروانه

بهره برداری از پایانه صادراتی محصولات کشاورزی استان ها

اعضا کارگروه ملی احداث و توسعه پایانه های صادراتی عبارتند از :

- ✓ دفتر توسعه صادرات
- ✓ دفتر صنایع غذایی و تبدیلی
- ✓ سازمان امور اراضی
- ✓ دفتر امور اقتصادی
- ✓ دفاتر تخصصی معاونت های وزارت متبوع حسب مورد

➤ کارگروه استانی احداث و توسعه پایانه صادراتی :

وظایف کارگروه استانی: بررسی درخواست‌های اولیه، ارزیابی طرح توجیهی براساس پتانسیل تولید محصولات کشاورزی

منطقه، اعلام موافقت با اجرای پروژه، ارسال مدارک و مستندات برای کارگروه ملی و نظارت و کنترل بر عملکرد مجری در

زمان تاسیس و بهره برداری در استان

اعضا کارگروه ملی احداث و توسعه پایانه های صادراتی عبارتند از :

- ✓ اعضا کارگروه استانی احداث و توسعه پایانه های صادراتی عبارتند از :
- ✓ نمایندگان معاونت توسعه بازرگانی و صنایع کشاورزی سازمان جهاد کشاورزی استان
- ✓ نمایندگان معاونت های تخصصی سازمان جهاد کشاورزی حسب مورد
- ✓ نمایندگان معاونت برنامه ریزی و امور اقتصادی سازمان جهاد کشاورزی استان
- ✓ نمایندگان سازمان امور اراضی استان
- ✓ نمایندگان عمرانی استاندار
- ✓ نمایندگان عمرانی وزارت راه و شهرسازی استان
- ✓ نمایندگان سازمان استاندارد استان
- ✓ نمایندگان سازمان آب و فاضلاب استان

ضوابط و شرایط صدور مجوز موافقت اصولی، مجوز احداث و پروانه بهره برداری پایانه های صادراتی:

شرایط عمومی:

- شرایط عمومی متقاضیان دریافت موافقت اصولی احداث پایانه صادراتی به شرح زیر است :
۱. تابعیت جمهوری اسلامی ایران مدیر عامل و اعضا هیات مدیره شرکت متقاضی.
 ۲. داشتن کارت پایان خدمت یا معافیت دائم مدیر عامل و اعضا هیات مدیره شرکت متقاضی.
 ۳. گواهی عدم اعتیاد و سوء پیشینه مدیر عامل و اعضا هیات مدیره شرکت متقاضی.

شرایط اختصاصی:

- شرایط اختصاصی متقاضیان دریافت موافقت اصولی احداث پایانه صادراتی به شرح زیر است:
۱. تاسیس شرکت برای اشخاص حقیقی
 ۲. ارائه درخواست مجوز احداث پایانه صادراتی به کارگروه استانی
 ۳. ارائه طرح توجیهی فنی و اقتصادی به کارگروه استانی
 ۴. داشتن حداقل امکانات مورد نیاز متناسب با طرح دارای توجیه فنی و اقتصادی پیشنهادی شامل: سرمایه نقدی جهت اجرا، زمین و امکانات متناسب با اجرا طرح.
 ۵. ارائه طرح و پلان اجرایی پایانه متناسب با ضوابط این دستورالعمل .
 ۶. کروکی و نقاط (u.t.m محل ایجاد پایانه مهمور به مهر و امضاء کارشناس).
 ۷. اخذ استعلامات مربوطه.

۱- مراحل بررسی درخواست و صدور موافقت اصولی طرح احداث پایانه صادراتی محصولات کشاورزی:

- کارگروه استان پس از دریافت تقاضا و طرح توجیهی متقاضیان سرمایه‌گذاری برای احداث پایانه‌های صادراتی، با توجه به معیارهای زیر حداکثر ظرف ۳۰ روز نسبت به بررسی و اعلام نظر به کارگروه ملی در خصوص طرح احداث پایانه صادراتی اقدام می‌نماید:

۱. بررسی و تایید اهلیت شامل: سابقه و زمینه فعالیت، سرمایه ثبتی شرکت، امکانات و منابع موجود متقاضی.
۲. توجیه‌پذیر بودن طرح ارائه شده از نظر اقتصادی، فنی و مالی.

۳. جانمایی صحیح و استقرار در نقاط جغرافیایی مناسب از نظر دسترسی به زیرساخت‌های حمل و نقل، نظیر: جاده‌های ترانزیتی، فرودگاه، بندر و خطوط راه‌آهن و نزدیکی با مراکز اصلی تولید کالا.
۴. توانمندی متقاضی از نظر تحصیل مجوزها (از قبیل: کاربری زمین، مجوز ساخت و...) و تأمین سرمایه مورد نیاز جهت اجرای طرح.
۵. مناسب بودن طرح ارائه شده از نظر ویژگی‌های فیزیکی و کالبدی مشخص شده و همچنین پتانسیل‌های بالقوه منطقه.

❖ در صورت احراز شروط فوق، ظرف مدت یک هفته موافقت اصولی احداث پایانه صادراتی مربوطه توسط معاونت توسعه بازرگانی وزارت جهادکشاورزی صادر می‌گردد.

۲- صدور مجوز احداث پایانه صادراتی :

پس از دریافت استعلامات مربوطه توسط متقاضی و با تایید سازمان جهادکشاورزی استان، مجوز احداث پایانه صادراتی محصولات کشاورزی توسط معاونت توسعه بازرگانی وزارت جهادکشاورزی صادر می‌گردد.

۳- صدور پروانه بهره برداری:

پس از خاتمه عملیات اجرایی براساس طرح و نظارت کارگروه استان و اعلام خاتمه عملیات اجرایی توسط سازمان جهادکشاورزی استان، پروانه بهره برداری پایانه صادراتی محصولات کشاورزی توسط معاونت توسعه بازرگانی وزارت جهادکشاورزی صادر می‌گردد.

تبصره ۴: مجریان احداث پایانه صادراتی موظف می‌باشند پس از اخذ مجوز احداث پایانه صادراتی و دریافت سایر مجوزهای ساخت از دستگاههای مربوطه نسبت به آغاز عملیات اجرایی طرح اقدام و مطابق جدول زمانبندی پروژه را به پایان برسانند. در صورتیکه پس از صدور موافقت اصولی و مجوز احداث پایانه صادراتی، متقاضیان از شروع عملیات اجرایی خودداری و به هر دلیل اجرا پروژه را به تأخیر انداخته و یا متوقف نمایند و چنانچه از سوی دستگاههای اجرایی و نظارتی استان و یا سیستم بانکی و یا سایر طلبکاران، حق مالکیت و بهره برداری از زمین یا تأسیسات ایجاد شده از ایشان سلب گردد و مورد تصرف و مصادره قرار گیرد، وزارت جهادکشاورزی نیز نسبت به باز پس‌گیری کلیه امتیازات اعطایی و همچنین اصل کمک‌های پرداخت شده و سود متعلقه آن براساس نرخ سود متعارف نظام بانکی از طریق مراجع قضائی اقدام خواهد نمود.

ضمناً با توجه به مراتب فوق متقاضیان ذیربط ملزم به ارائه تعهدنامه ثبتی درخصوص حسن انجام کار می‌باشند.

۴- در طی دوره اجرا و بهره‌برداری پروژه، کارگروه استانی نسبت به بررسی عملکرد متقاضی و اعلام کتبی به مشارالیه در زمینه‌های زیر اقدام می‌نماید

- وضعیت پیشرفت فیزیکی پروژه بر اساس زمانبندی ارائه شده در طرح.
- وضعیت هزینه‌کرد اعتبارات پرداخت شده و کمک‌های مالی انجام شده.
- میزان هزینه‌های دریافتی از صادرکنندگان توسط پایانه صادراتی با نظارت کارگروه توسعه پایانه‌های صادراتی تعیین می‌گردد.

۵- تسهیلات قابل ارائه به متقاضیان

- متقاضیانی که موفق به اخذ مجوز احداث پایانه صادراتی می‌شوند می‌توانند در چارچوب قوانین و مقررات جاری کشور و از طریق دفتر توسعه صادرات معاونت توسعه بازرگانی از تسهیلات زیر برخوردار شوند:
- معرفی به بانک‌های عامل جهت استفاده از تسهیلات ارزی و ریالی
 - معرفی به دستگاه‌های اجرایی در سطح ملی و استانی جهت بهره‌مندی از خدمات ایشان در جهت توسعه پایانه صادراتی .

خدمات قابل ارائه در پایانه‌های صادراتی توسط مجری طرح

۱. مجری پایانه صادراتی موظف به ارائه کلیه خدمات مورد نیاز صادرکنندگان مطابق تعرفه‌های ارائه شده از سوی کارگروه استان می‌باشد
۲. امکانات مناسب جهت استقرار دفاتر سازمان‌های مرتبط از قبیل: گمرک، بانک، استاندارد، قرنطینه دامی و گیاهی، شرکت‌های حمل و نقل، اتاق‌های بازرگانی، شرکت‌های بیمه و...

دستورالعمل احداث و توسعه پایانه‌های صادراتی محصولات کشاورزی

بطور کلی پایانه صادراتی شامل بخش های ذیل می باشد:

ردیف	بخش های پایانه صادراتی	ردیف	بخش های پایانه صادراتی
۱	ساختمان مدیریت و دفاتر تجاری پایانه صادرات.	۱۲	سالن مزایده محصولات .
۲	سالن شستشو،سورتینگ و گریدینگ.	۱۳	سالن اجتماعات .
۳	خدمات بسته بندی	۱۴	خدمات بیمه
۴	دفتر قرنطینه .	۱۵	دفتر خدمات پستی .
۵	دفتر استاندارد و آزمایشگاه کنترل کیفی.	۱۶	درمانگاه .
۶	انبار نگهداری و سرد خانه .	۱۷	دفتر خدمات اینترنت .
۷	توزین .	۱۸	نمازخانه .
۸	گمرک .	۱۹	تعمیرگاه خودرویی.
۹	بانک.	۲۰	جایگاه سوخت .
۱۰	دفاتر شرکت های حمل و نقل داخلی و خارجی .	۲۱	پارکینگ.
۱۱	سالن معاملات تجاری محصولات کشاورزی با تابلو بورس کالا.	۲۲	حراست .

- اهمیت و ضرورت بخش های مورد نیاز در پایانه صادراتی بسته به نوع پایانه صادراتی متفاوت خواهد بود. بررسی و تأیید لزوم ایجاد بخش ها در هر پایانه صادراتی بر حسب موضوع و محصولات مورد نظر، از وظایف کارگروه توسعه پایانه های صادراتی استان می باشد.